
РЕЧ ГОСТА УРЕДНИКА

Уназад неколико деценија, ништа није толико утицало на светску политику као што је тероризам. Међутим, наше разумевање овог феномена остаје непотпуно и често под утицајем политичких интереса. Иако модерни тероризам има корене који сежу далеко у историју, овај тренутни четврти талас – који се означава и као „верски талас“ – односи се пре свега исламски свет. Овај талас тероризма је много више насилан, раширен и дуже траје од претходних таласа.

У 14. векова након настанка ислама, историја муслимана није никада била имуна на тероризам. Али, пошто је сада он јавно одређен као „исламски“ тероризам то значи да је потребно урадити једну систематску студију овог феномена. Због тога је важно да се само кратко осврнемо на догађаје који су припремили позорницу за оне проблеме који су истраживани у овом броју. Десет година након смрти бин Ладена, четири године након пада Исламске државе Сирије и Леванта, и двадесет година после инвазије на Авганистан од стране запада вођеног од стране САД, ти сами Талибани – чије је постојање и скривање терориста и довело до инвазије – вратили су се на власт на Авганистану 2021. године. И не само да је ова група подржана у свом циљу повратка на власт, изгледа да Запад има посебне односе са Талибанима, иако пре свега хуманитарне природе. Овај по мало парадоксални развој, и најважније, односи САД са овом групом, отворили су нове странице историје које траже нове дебате и дискурсе.

Иако је већина аналитичара приступила четвртом таласу тероризма као и њихови претходници, треба истаћи да су групе које учествују у овом таласу фундаментално различите. Различите терористичке групе које се доводе у везу са исламом, као што су Талибани, ИСИС, Ал Каида, али и друге, активне су на различитим територијама од северног Вазиристана у Пакистану до Авганистана, Централне Азије, Блиског истока, и Северне Африке. Четврти талас тероризма, тј. верски тероризам, укључује десетине земља и једнаки број етничитета као што су Паштуни, Таџики, Узбеци, Ујгури, Арапи, Сомалијци, Туарези, Нигеријски, и други. Поред тога, ове групе окупљају различита усмерења као што су салафисти, ханефије, суфисти... Ако само погледамо на географску распрострањеност, економску ситуацију, културолошке основе, етничитете – долазимо до великог броја питања.

Најважније питање које мучи подједнако оне који праве политике али и научнике је степен разликовања ових група, тј. које су им заједничке а које различите особине? Које су то идеолошке основе и верски принципи којима се ове групе воде? Како су ове групе настале? Како се веровања ових група разликују од веровања група из којих су настале? Како ове групе користе виртуелни свет за своју борбу? У процесу мобилизације омладине, како

оне користе питање Палестине и како ове се групе разликују по питању израелско-палестинског сукоба? Какве су везе између милитантних група 21. века и неких теоретичара ислама из 20. века? Какви су њихови ставови према различитим сектама? Који су главни политички проблеми између ових група, како на локалном тако и на глобалном плану? Како се ове групе односе према исламским школама мишљења? Како се оне разлику по расним и етничким саставима? Да ли међународна заједница третира ове групе на исти начин, и ако не – зашто? Како можемо одредити ове групе у складу са дефиницијама тероризма? Коју улогу има „верска увреда“ у мобилисању ових група и како оне реагују на дискриминацију, полититичку ексклузију, и перцепцију претње према верској суверености?

Овај број часописа *Политикологија религије* посвећен је дубинском разумевању ових група. У складу са тим, у овом броју се дискутује и траже се одговори на горе постављена питања из компаративне перспективе. Наравно, важно је истаћи да није могуће одговорити на сва ова питања у једном броју часописа, али он свакако поставља основу за даљи рад и истраживања у овој области.

У првом раду Шајек изазива западне истраживаче који и даље нису у стању да у потпуности разоткрију Талибане. Често се дешава да се термин Талибан користи као синоним за „традиционалисте“, „екстремисте“, „терористе“, „радикале“, „селафије“, „Паштуне“, „ханафије“, и „криминалце“. Према аутору, ниједан од ових описа није довољан да обухвати хибридную природу ове групе. Талибани су, према аутору, суштински контрадикторан производ радикализоване религије, дихотомног образовања, организованог криминала, анахронизма, етно-националног хегемонизма, и дуге тензије у односима Авганистана и Пакистана. Да бисмо разумели тренутне и дугорочне политичке и безбедоносне импликације Талибанског повратка на власт и како је он утицао на поновно јављање Исламске државе, морамо прво разумети теоријске (укључујући идеолошке и верске) и структуралне сличности и разлике између Талибана и ИСИС-а. Како би успели у тој намери, аутори Мохек, Амирауи и Ансари истражују друштвено порекло, организационе карактеристике, доминантне погледе на свет, теолошку генезу, и правне теорије Талибана и ИСИС-а. Важан допринос овом броју даје Мухамед Калид у свом раду који нуди веома богат увид у утицај Сеида Кутба и савремених исламиста на Ал Каиду, Талибане и Исламску државу, као и на главне разлике између ове три организације поводом овог питања. Након тога, Абуши, Хајати и Абдулвахад истражују како су Ал Каида и ИСИС користили медије да регрутују своје симпатизере и којим аргументима су се служили. Салама, Хајати, Расип и Абдулвахад истражују колико је Палестинско питање коришћено да се промовишу терористички покрети, и како се вредност, светост и важност Палестинског питање користи да се утиче на арапска и исламска друштва у покушају да се легитимише и да кредибилитет њиховом постојању, медијском

дискурску и политичком деловању. Повратак Талибана на власт у Авганистану у августу 2021. године утицао је да постављање питања да ли су Талибани другачији од осталих терористичких група, Ал Каиде и Исламске државе? Поја у свом истраживању тврди да је недостатак универзално прихваћене дефиниције тероризма утицај на истраживање терористичких напада и офанзива Талибана. Поја се такође пита да ли су Талибани терористичка група на првом месту, и да ли у складу са тим постоје неке разлике између њих и Ал Каиде и Исламске државе.

На крају, део овог специјалног броја у секцији *Анализе* нам доноси један рад о верским увредама. Како су увреде увек биле извор конфликта у људској историји, Јоја и Рахими примењују теорију „верских увреда“ како би разумели шта се десило у Авганистану. Они покушавају да објасне конфликт у Авганистану и делимично у Ираку изван економских разлога који доминирају у дискурсу, а који су имали лимитиран утицај на смањивање насиља и у борби против несигурности након 2001. године. Ова теорија нам помаже да објаснимо како, и када, су верске увреде преведене на политичке увреде које су утицале на јачање конфликта у друштву. Овај рад такође анализира како се може борити против радикализма тако што ће се промовисати алтернативни и умерени дискурси који делегитимишу радикалне наративе који су увек били део мобилизацијске стратегије.

Поред тога што академској заједници нудимо овај специјални број часописа, морамо истаћи да постоји велики број аспеката „верског тероризма“ који и даље нису разјашњени и истражени. Овај број је само један корак напред према том веома важном циљу.

Башир Ансари¹

¹ Bashir Ahmad Ansari holds an MA in Political Science from San Francisco State University, and a Ph.D. from the University of Malaya. He worked as Director of the Dialogue and Outreach Department and established the Voice of Wisdom Center at the Organization of Islamic Cooperation (OIC). He has taught at Southern Methodist University (SMU) in Dallas, Texas. Dr. Ansari writes in Persian, Arabic and English. Contact E-mail: bashir.a.ansarii@gmail.com